

PROGRAM PROTI ŠIKANĚ VE ŠKOLE

Jako součást Minimálního preventivního programu Základní školy a mateřské školy v Chomuticích, zpracován dle metodického pokynu Č. j. MSMT – 22294/2013 – 1

Vypracovala: Mgr. Eva Ďoubalová, školní metodik prevence
Platné od 1. 9. 2013

Obsah

1. Cíl programu	1
2. Projevy šikany	1
3. Zákonná opatření:	3
3.1. Odpovědnost	3
3.2. Metodické materiály	4
4. Komponenty programu	4
4.1. Zmapování situace – analýza a evaluace	4
4.2. Motivování pedagogů pro změnu	4
4.3. Společné vzdělávání a supervize všech pedagogů	5
4.4. Užší realizační tým	5
4.5. Společný postup při řešení šikanování	5
4.6. Celková léčba pro řešení prvních dvou stádií šikanování RTP – Rámcový třídní program	8

1. Cíl programu

Cílem programu je vytvořit ve škole bezpečné, respektující a spolupracující prostředí. Důležité je zaměřit se na oblast komunikace a vztahů mezi žáky ve třídách, a to bez ohledu na to, zda tam k projevům šikany došlo či ne. Všichni pedagogičtí pracovníci musí vnímat vztahy mezi žáky a atmosféru ve třídních kolektivech, kde působí, jako nedílnou a velmi důležitou součást své práce.

2. Projevy šikany

Šikanování má ve svých projevech velmi různou podobu. Patří sem fyzická agrese, přímá a nepřímá, patří sem i krádeže a ničení majetku oběti, verbální šikana, přímá a nepřímá – psychická šikana, jejíž součástí je i kyberšikana, dále sem patří smíšená šikana, kombinace psychické a fyzické šikany (násilné a manipulativní příkazy apod.). Podstatnou vlastností šikany je její skrytost, proto je nutné znát přímé a nepřímé signály šikany. Mezi **přímé varovné signály šikanování** patří např.: posměšné poznámky na

adresu žáka, pokořující přezdívka, nadávky, ponižování, hrubé žerty na jeho účet, kritika žáka, výtky na jeho adresu, zejména pronášené nepřátelským až nenávistným, nebo pohrdavým tónem, nátlak na žáka, aby dával věcné nebo peněžní dary šikanujícímu nebo za ně platil, příkazy, které žák dostává od jiných spolužáků, zejména pronášené panovačným tónem, skutečnost, že se žák těmto příkazům podřizuje, nátlak na žáka k vykonávání nemorálních až trestných činů či nucení spoluúčasti na nich, honění, strkání, „šťouchání“, rány, kopání, které třeba nejsou zvláště silné, ale je nápadné, že je oběť neoplácí, rvačky, v nichž jeden z účastníků je zřetelně slabší a snaží se uniknout, žák se snaží bránit cestou zvýšené agrese, podrážděnosti, odmítáním učitelům apod. K nepřímým varovným signálům šikanování lze zahrnout např., že žák je o přestávkách často osamocený, ostatní o něj nejeví zájem, nemá kamarády, při týmových sportech bývá jedinec volen do družstva mezi posledními, při přestávkách vyhledává blízkost učitelů, má-li žák promluvit před třídou, je nejistý, ustrašený, působí smutně, nešťastně, stísněně, mívá blízko k pláči, stává se uzavřeným, jeho školní prospěch se někdy náhle a nevysvětlitelně zhoršuje, jeho věci jsou poškozené nebo znečištěné, případně rozházené, zašpiněný nebo poškozený oděv, stále postrádá nějaké své věci, odmítá vysvětlit poškození a ztráty věcí nebo používá nepravděpodobné výmluvy, mění svoji pravidelnou cestu do školy a ze školy, začíná vyhledávat důvody pro absenci ve škole, žák má odřeniny, modřiny, škrábance nebo řezné rány, které nedovede uspokojivě vysvětlit. Je nutné věnovat pozornost mladším žákům nově zařazeným do třídy. S rodiči je třeba na třídních schůzkách hovořit, aby i oni si všimli varovných signálů šikanování a včas třídní učitele upozornili na projevy šikany, aby bylo možné její zárodky odhalit, řešit a odstranit. Je též nutné **znát stádia šikany**.

Prvním stádiem je ostrakismus. Jde o mírné, převážně psychické formy násilí, kdy se okrajový člen skupiny necítí dobře. Je neoblíben a není uznáván. Ostatní ho více či méně odmítají, nebaví se s ním, pomlouvají ho, spřádají proti němu intriky, dělají na jeho účet drobné legrácky apod. Tato situace je již zárodečnou podobou šikanování a obsahuje riziko dalšího negativního vývoje.

Ve druhém stádiu dochází k fyzické agresi a přitvrzování manipulace. V zátěžových situacích (což může být i školou vytvářené konkurenční prostředí), kdy ve skupině stoupá napětí, začnou ostrakizovaní žáci sloužit jako hromosvod. Spolužáci si na nich odregovávají nepříjemné pocity například z očekávané těžké písemné práce, z konfliktu s učitelem nebo prostě jen z toho, že chození do školy je obtěžuje. Manipulace se přitvrzuje a objevuje se zprvu ponejvíce subtilní fyzická agrese. Stupňování agrese může být dáno také neřešením předchozí situace.

Ve třetím stádiu se vytváří jádro agresorů. Tito začnou spolupracovat a systematicky, nikoliv již jen náhodně, šikanovat nejvhodnější oběti. V počátku se stávají jejich obětmi ti, kteří jsou už osvědčeným objektem ostrakizování. Třída ví, o koho jde. Jde o žáky, kteří jsou v hierarchii nejnižší, tedy ti slabší. Svým způsobem platí, „raději on, než já“.

Ve čtvrtém stádiu již většina přijímá normy agresorů. V této době získává neformální tlak ke konformitě novou dynamiku a málokdo se mu dokáže postavit. Platí: „buď jsi s námi, nebo proti nám“, proto i mírní a ukáznění žáci se začnou chovat krutě, aktivně se účastní týrání spolužáka a prožívají při tom uspokojení.

Páté stádium nazýváme totalitou neboli dokonalou šikanou. Násilí jako normu přijímají všichni členové třídy. Šikanování se stává skupinovým programem. Obrazně řečeno, nastává éra vykořisťování. Žáci jsou rozděleni na dva tábory, na otrokáře a otroky. Jedni mají všechna práva a ti druzí již nemají žádná práva. Čtvrté a páté stádium může způsobit prorůstání šikany do celé školní struktury. Stává se to v případě, že iniciátor šikanování je sociometrickou hvězdou, je žákem s výborným prospěchem, má navenek kultivované chování a ochotně pomáhá pedagogovi plnit jeho úkoly.

3. Zákonná opatření:

3.1. Odpovědnost

(1) Škola má jednoznačnou odpovědnost za děti a žáky. V souladu s ustanovením § 29 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, jsou školy a školská zařízení povinny zajišťovat bezpečnost a ochranu zdraví dětí, žáků a studentů v průběhu všech vzdělávacích a souvisejících aktivit a současně vytvářet podmínky pro jejich zdravý vývoj a pro předcházení vzniku rizikového chování (sociálně patologických jevů). Z tohoto důvodu pedagogický pracovník šikanování mezi žáky předchází, jeho projevy neprodleně řeší a každé jeho oběti poskytne okamžitou pomoc.

(2) Škola má ohlašovací povinnost při výskytu šikany v následujících případech:

- dojde-li v souvislosti se šikanou k jednání, které by mohlo naplňovat znaky přestupku nebo trestného činu, obrací se škola na Policii ČR. Trestní oznámení je možné podat také na státní zastupitelství,
- dojde-li k šikaně v průběhu vyučování, s ním souvisejících činností anebo poskytování školských služeb, má škola povinnost tuto skutečnost oznámit zákonnému zástupci jak žáka, který byl útočníkem, tak žáka, který byl obětí. Tato povinnost vyplývá ze školského zákona (§21 odst. 2 školského zákona, dle něhož mají zákonní zástupci dětí a nezletilých žáků právo mj. na informace o průběhu a výsledcích vzdělávání dítěte či žáka a právo vyjadřovat se ke všem rozhodnutím týkajícím se podstatných záležitostí jejich vzdělávání). Skutečnost, že dítě někoho šikanovalo nebo bylo šikanováno, lze chápat jako významnou skutečnost, která v průběhu vzdělávání nastala,
- škola ohlašuje orgánu sociálně právní ochrany dětí takové skutečnosti, které nasvědčují tomu, že dítě je v ohrožení buď proto, že ho ohrožuje někdo jiný nebo proto, že se ohrožuje svým chováním samo, viz § 6, 7 a 10 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů,
- v případě šikany se jedná o všechny případy, které škola oznámila policejnímu orgánu nebo státnímu zástupci a dále případy, které výše uvedeným nebyly oznámeny i přesto, že se stalo něco závažného, protože nebyl zákonný důvod.

(3) Z hlediska zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen TZ), může šikanování žáků naplňovat skutkovou podstatu trestných činů či provinění (dále jen trestných činů). Proviněním se rozumí trestný čin spáchaný mladistvým - § 6 zákona č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (vydírání § 175 TZ, omezování osobní svobody § 171 TZ, zbavení osobní svobody § 170 TZ, útisku § 177, těžkého ublížení na zdraví podle § 145, ublížení na zdraví § 146 TZ, § 146a TZ, vraždy § 140 TZ, loupeže § 173 TZ, krádeže § 205 TZ, násilí proti skupině obyvatel a proti jednotlivci § 352 TZ,

poškození cizí věci § 228 TZ, znásilnění § 185 TZ, kuplířství § 189 TZ, pohlavního zneužití § 187 TZ, nebezpečné vyhrožování § 353 TZ, nebezpečné pronásledování § 354 TZ, mučení a jiného nelidského a krutého zacházení § 149 TZ.

(4) Trestné činy ve vztahu ke kyberšikaně. Kyberšikana obdobně jako školní šikana sice není sama o sobě trestným činem ani přestupkem, ale její projevy mohou naplňovat skutkovou podstatu např. těchto trestních činů:

- nebezpečné pronásledování (stalking, § 354 TZ), např. dlouhodobě opakované pokusy kontaktovat všemi dostupnými prostředky oběť, která proto pocítuje důvodné obavy o život nebo zdraví své či svých blízkých,
- účast na sebevraždě (§ 144 TZ), např. zasláním SMS oběti s úmyslem vyvolat u ní rozhodnutí k sebevraždě,
- porušení tajemství dopravovaných zpráv (§ 182 TZ), např. odposlech odesílaného e-mailu,
- porušení tajemství listin a jiných dokumentů uchovávaných v soukromí (§ 183 TZ), např. zveřejnění fotografií z telefonu oběti,
- pomluva (§ 184 TZ), např. vytvoření webových stránek zesměšňujících oběť.

3.2. Metodické materiály

Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže, MŠMT č. j. 21219/2010

Metodický pokyn ministra školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení, č. j. 22294/2013 – 1
Příloha – Metodický pokyn MŠMT – šikanování

4. Komponenty programu

4.1. Zmapování situace – analýza a evaluace

Úkoly: Připravit dotazník mapující výskyt šikany na škole (pro učitele i žáky), jeho vyhodnocení – školní metodik prevence, školní psycholog 1x ročně do programu Bakaláři uvádět veškerá jednání s rodiči, zaznamenat výchovné komise – třídní učitelé průběžně 1x za pololetí kontrola záznamů a jejich vyhodnocení – užší realizační tým.

4.2. Motivování pedagogů pro změnu

Seznámení se skutečným stavem šikany. Důležité je, aby učitelé šikanu nejen odmítali, ale aby to nevnímali jako své osobní selhání. Neznalost skutečné situace na škole je totiž pochopitelné, neboť podstatnou vlastností šikany je její skrytost a nepřístupnost. Další fází motivace je důvěra ve školní program proti šikanování – má smysl, protože povede k řešení a odstranění nebo alespoň omezení šikany.

Úkoly: Zajistit školení k prevenci šikanování na přípravný týden – vedení školy a školní metodik prevence seznámí všechny pedagogické pracovníky s přímými a nepřímými signály šikanování, poučí je o rozdílech mezi šikanováním a škádlením na pedagogické radě.

Příloha

- informace pro metodika prevence – šikanování

- informace pro pedagogické pracovníky – šikanování

4.3. Společné vzdělávání a supervize všech pedagogů

Dobrá komunikace jednotlivých pracovníků ZŠ a vedení ZŠ umožňuje pružně reagovat v krizových situacích.

Předávání informací:

- pravidelně – na poradách (4 x ročně)
- průběžně – kdokoliv z pracovníků školy zaznamená jakékoliv příznaky nezdravých vztahů a nevhodného chování mezi žáky, ihned je sdělí třídnímu učiteli, výchovnému poradci, metodikovi prevence nebo vedení ZŠ
- informace na webových stránkách školy – pro pracovníky ZŠ, žáky a rodiče
- proškolení všech pracovníků ZŠ – úvodní porada
- doplňování knihovny odbornými publikacemi, odborná školení
- speciální školení (pro výchovné poradce a metodika prevence) – předání informací ostatním na nejbližší poradě
- supervize – bude prováděna v rámci pedagogických rad
-

Úkoly: Zajistit školení k prevenci šikany na přípravný týden – školní metodik prevence. Je nutná bližší spolupráce s krajským školským metodikem – školní metodik prevence.

Příloha: doporučená literatura z oblasti školního šikanování, směrnice k dalšímu vzdělávání pedagogických pracovníků

4.4. Užší realizační tým

Ředitel školy, zástupce ředitele, vychovatelka, školní metodik prevence, výchovný poradce.

4.5. Společný postup při řešení šikanování

V případě podezření na šikanu každý pracovník školy neprodleně oznámí tuto skutečnost školnímu metodikovi prevence a vedení školy. Školní metodik prevence ve spolupráci s vedením školy, na podkladě kvalifikovaného odhadu stadia a formy šikanování rozhodne, zda řešení zvládne škola sama, nebo si povolá odborníka. V případě, že jde o počáteční a obvyklou šikanu, kterou zvládne škola sama, určený pracovník postupuje podle scénáře určeného pro tento typ šikany. Pokročilé a komplikované šikany škola řeší ve spolupráci s odborníky z venku, zejména z PPP, SVP. Do komplikované šikany zařadíme především neobvyklé formy šikany, základní formy šikany, se kterými nemáme zkušenosti, sem patří krajně ohrožující bezpečí pedagoga a život oběti, dále šikany se změnou v základním schématu, patří sem rovněž šikany s rozvinutým zakrývajícím systémem. Vážnou komplikací je intenzivnější závislostní vztah mezi oběťmi a agresory a vážnější dopady šikany na oběť – například známky úzkostné poruchy.

a) Situace, které zvládne škola sama:

- o první pomoc pro počáteční šikanu
- o celková léčba pro řešení prvních dvou stádií šikany – třídní program

b) Scénáře, kdy škola potřebuje pomoc zvenku:

- o první pomoc pro komplikovanou počáteční šikanu
- o první pomoc pro pokročilou šikanu

- první pomoc pro komplikovanou šikanu (výbuch skupinového násilí tzv. školní lynčování)
- celková léčba pro třetí stadium šikanování s běžnou i komplikovanou formou

První kroky při objevení šikany

- a) Rozhovor s informátory a oběťmi
- b) Nalezení vhodných svědků
- c) Individuální případně konfrontační rozhovory se svědky
- d) (Nekonfrontovat oběť a agresora a svědky s agresory)
- e) Zajistit ochranu obětem
- f) Rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi nimi

Scénář pro obyčejnou počáteční šikanu:

- a) odhad závažnosti onemocnění skupiny a stanovení formy šikany**
- b) rozhovor s informátory a oběťmi**
  - Přicházejí-li s informací o šikaně rodiče, výpovědi nezpochybňujeme, domluvíme se s rodiči na spolupráci, na způsobu ochrany dítěte, ubezpečíme je, že pomůžeme a naznačíme další kroky, o rozhovoru s obětí by neměli vědět ostatní žáci (chránit ji před možnou pomstou agresorů nebo odmítnutí třídou).
- c) nalezení vhodných svědků**
  - Ve spolupráci s informátory a oběťmi vytipujeme členy skupiny, kteří budou pravdivě vypovídat, žáci, kteří s obětí kamarádí, sympatizují, nebo ji alespoň neodmítají, žáci závislí na agresorech, kteří nepřijímají normy šikanování
- d) individuální rozhovory se svědky**
  - Jak bylo již výše zmíněno, je nepřijatelné společné vyšetřování agresorů a svědků, hrubou chybou je pak konfrontace oběti s agresory

Rozhovory organizujeme tak, aby o nich druzí nevěděli – bezpečnost svědků, hledáme odpovědi na otázky Co? Kdy? Kde a jak se stalo?

Základní taktika vyšetřování:

- kdo je obětí, kolik je obětí, kdo je agresorem, kolik je agresorů, kdo je iniciátor, kdo je aktivní účastník šikanování, kdo je obětí i agresorem?
- co, kdy, kde a jak dělali agresori konkrétním obětem?
- k jakým závažným agresivním a manipulativním projevům došlo?
- jak dlouho šikanování trvá?

Důkladný a podrobný popis násilného chování je důležitý pro úspěšné uplatnění metody vnějšího nátlaku. Potřebujeme to též proto, abychom byli chráněni před stížnostmi rodičů agresorů.

- 1) Co se stalo? (jádro příběhu)
- 2) Kde se to stalo? (místo)
- 3) Kdy se to stalo? (čas a alibi)
- 4) Proč? (motiv)
- 5) Kdo to spáchal? (podezřelí pachatelé)
- 6) Jak to spáchal? (způsob jednání)

- 7) Čím to spáchal? (zbraně, nástroje)
- 8) Komu se to stalo? (oběti)
- 9) Kdo nám to řekl? (svědkové)

Důležité je provést písemný zápis z těchto rozhovorů.

e) ochrana oběti

- Do doby, než se vše vyřeší, zajistit zvýšený dozor, zorganizování bezpečných příchodů a odchodů dítěte do a ze školy, v závažném případě ponechat doma.

f) předběžná diagnóza a volba ze dvou typů rozhovoru:

- rozhovor s oběťmi a rozhovor s agresory (směřovat k metodě usmíření)
- rozhovor s agresory (směřovat k metodě vnějšího nátlaku)

g) realizace vhodné metody:

- metoda usmíření: místo donucení k poslušnosti vnitřní proměna vztahů mezi oběťmi a agresory, společné hledání nápravy místo trestu, domluva, dobrovolné odčinění škod
- metoda vnějšího nátlaku – výchovný pohovor nebo výchovná komise s agresorem a jeho rodiči, záměrem je přinutit trestem a strachem viníky k zastavení agresivního chování a k dodržování oficiálních norem. Individuální nebo komisionální pohovor, kde se rozhoduje o udělení výchovného opatření.

Výchovná komise, respektive škola má k dispozici pro zastavení násilí agresorů běžná, ale i mimořádná opatření. Patří sem výchovná opatření – napomenutí, důtka třídního učitele, důtka ředitele školy, snížená známka z chování, přeřazení agresora do jiného kolektivu, ředitel školy podá návrh orgánu sociálně-právní ochrany dítěte k zahájení práce s rodinou, případně k zahájení řízení o nařízení předběžného opatření či ústavní výchovy s následným umístěním v diagnostickém ústavu, krátkodobý dobrovolný pobyt v dětském diagnostickém ústavu, diagnostickém ústavu pro mládež nebo ve středisku pro mládež, umístění do diagnostického ústavu na předběžné opatření a následné nařízení ústavní výchovy.

h) třídní hodina:

- efekt metody usmíření – posouzení společného úsilí
- oznámení o potrestání agresorů informováním celé třídy o potrestání útočníků

i) rozhovor s rodiči oběti

- informace o zjištěních a závěrech školy, domluvení dalších opatření

j) třídní schůzka:

- je potřeba informovat rodiče, že ve třídě byla šikana, kterou škola řešila, u metody usmíření možno na pravidelné schůzce, u pokročilé šikany – schůzka mimořádná

k) práce s celou třídou

- nejlepší prevencí je budovat trvale a systematicky kamarádké a bezpečné vztahy v celé třídě, ke změně vztahů ve třídě možno využít spolupráci s profesionály z školských poradenských zařízení (PPP, SVP apod.)

Scénář pro pokročilou šikanu

Postup je obdobný jako u počáteční šikany, jen taktika vyšetřování vyžaduje vysoce odborné a psychologicky tvrdší postupy. Organizovaný odpor proti rozkrytí tu bývá mimořádně silný, je třeba používat speciální diagnostické metody zaměřené na vztahy a

postoje žáků a na ověřování pravdivosti výpovědi. Nezbytná je práce s neverbálními technikami a výslechovými praktikami. Nejvýznamnější rozdíl ve vyšetřování pokročilých šikan oproti počátečním šikanám spočívá v tom, že zde nebývá často ani jeden vhodný svědek. Všichni nebo téměř všichni lžou a zapírají. Běžné jsou křivé výpovědi a falešní svědkové. Nehledáme tedy většinou vhodné svědky, ale nejslabší články řetězu skupinové lži. Vzácnou výjimkou jsou žáci, kteří odolali velkému konformnímu tlaku skupiny, nesouhlasí s násilím a mají s oběťmi soucit.

Oproti počáteční šikaně nalezneme rozdíly:

- individuální rozhovory s falešnými svědky doplníme o jejich vzájemné konfrontace
- ochrana oběti musí někdy nastat hned na počátku, oběť musíme dostat bezpečně domů ještě před koncem vyučování, oběť pak zůstává doma, dokud není nebezpečí zažehnáno,
- rozhovor realizujeme pouze s agresory a bývá doplněn konfrontací mezi útočníky, pokud máme jednoznačné důkazy, lze přejít rovnou ke komisionálnímu rozhovoru
- nelze využít v žádném případě metodu usmíření, ale výhradně metodu vnějšího nátlaku, ta může být doprovázena na podkladě vyšetřování policie doprovázena zahájením trestního řízení
- nejde dělat pohovor v neoficiální skupince, ale pouze v rámci orgánů školy.

4.6. Celková léčba pro řešení prvních dvou stádií šikanování

RTP – Rámcový třídní program

a) Informace

- rodiče, jiné oznámení škole, vlastní pozorování, pokud zjistíme informace o narušení vztahů ve třídě (o šikanování), nahlásíme vše ŠMP, VP – zvolit strategii řešení.
- je nutné ochránit zdroj informací

b) Odhad závažnosti

- Nejprve musíme určit závažnost onemocnění třídního kolektivu, o jaké stádium se jedná (počáteční, pokročilé, nebo neobvyklá forma šikany), z toho se odvíjí, zda problém vyřešíme sami, anebo s pomocí odborníka.

c) Techniky mapující klima ve třídě

- Výběr technik k určení klimatu třídy záleží na pedagogovi, který mapování provádí. Příklady technik: jména, přezdívky, had, místa si vymění, ruce, loď, tiché řady, míček apod.

d) Sociometrie

- Sociometrické šetření slouží ke zmapování situace ve skupině a to prostřednictvím měření sociálních vztahů uvnitř skupiny, kde se členové bezprostředně znají. Šetření provádí ŠMP, VP.

e) Práce se třídou

- Pro práci se třídou je vhodné využití komunitního kruhu, který provádí ŠMP, VP, TU. Komunitní kruh – jednoduchá metoda sloužící k pojmenování problémů ve třídním klimatu a nastavení pravidel (je nutná zpětná vazba).

f) Závěrečná zpráva

- Závěrečnou zprávu vypracovává ŠMP, VP. Zpráva je důvěrná, obsahuje závěr šetření a doporučení pro ozdravení, možná rizika.

g) Informování pedagogů

- Seznámit pedagogický sbor s problémem, popis dění ve třídě, společné kroky k řešení, role pedagoga v problému.

h) Schůzka s rodiči v případě závažnějších forem šikany

- Vedení školy vyzve písemnou formou zákonného zástupce agresora i oběti k návštěvě školy, svolá mimořádnou schůzku všech rodičů. Schůzky se zúčastní TU, VP, ŠMP, ředitel školy. Rodiče budou seznámeni s problémem obecně ne jmenovitě. Pokud má zákonný zástupce zájem o konkrétní jména, jednáme s ním vždy individuálně.

i) Výchovná komise

- Zákonní zástupci problémových žáků jsou na výchovné komise zváni písemně. Struktura výchovné komise se liší pro agresora a pro oběť.

j) Práce se třídou

- Prevence:
  - Pracuje se na ozdravení třídy, nastaví se nová funkční pravidla třídy, třídnické hodiny pravidelně jednou za 14 dní, v rámci těchto hodin probíhá intenzivní práce se třídou. Dbáme na bezpečné klima, sledování třídy, dodržujeme kamarádské vztahy (spolupráce učitel + žáci), jednotné a důsledné vystupování pedagogů ve třídě, pořádáme školní výlety, adaptační pobyty pro stmelení kolektivu.

Scénář první pomoci pro neobvyklou počáteční šikanu

Její řešení vyžaduje doladění základního postupu, zkušenosti a proto také musí být řešena nezávislým specialistou na šikanu. Je zde nutné promyšleně zorganizovat chráněné rozhovory se svědky a někdy je potřeba úzká spolupráce se sociálním kurátorem. Musíme komplikace ve vnějším obraze zachytit a promyslet, co to znamená pro doladění diagnostiky a nápravy šikany.

Scénář pro výbuch pokročilé šikany – Poplachový plán pro tzv. školní lynčování

a) První kroky pomoci:

- zvládnutí vlastního šoku – bleskový odhad závažnosti a formy šikany,
- bezprostřední záchrana oběti, zastavení skupinového násilí

b) Příprava podmínek pro vyšetřování

- zalarmování pedagogů na poschodí a informování vedení školy
- zabránění domluvě na křivé skupinové výpovědi
- pokračující pomoc oběti (přivolání lékaře)
- oznámení na policii, paralelně – navázání kontaktu se specialistou na šikanování, informace rodičům

c) Vyšetřování

- rozhovor s obětí a informátory
- nalezení nejslabších článků nespolupracujících svědků
- individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky
- rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi agresory, není vhodné konfrontovat agresora (agresory) s obětí (oběťmi)

d) Léčba

- metoda vnějšího nátlaku a změna konstelace skupiny

Scénář celkové léčby pro třetí stádium šikanování s běžnou i komplikovanou formou

Vzhledem k velké závažnosti celého problému je nutná úzká spolupráce s nezávislými odborníky na léčení šikany. Již při šetření je nutné dohodnout další postupy léčby s externími spolupracovníky a s jejich pomocí modifikovat Rámcový třídní plán pro danou specifickou situaci. Pravidelně kontrolovat dodržování navržených postupů a konzultovat další vývoj situace ve třídě.

Úkol: Seznámit všechny pedagogické pracovníky školy s postupem řešení šikanování vedením školy na pedagogické radě.

Úkoly pro pedagogické pracovníky

Primární prevence ve třídních hodinách

Třídní učitelé sledují vztahy ve třídě, podílí se na rozvoji pozitivních vztahů mezi žáky a na zlepšení třídního klimatu. Každá třída na začátku školního roku vypracuje svá Pravidla třídy a řídí se jimi. Žáci jsou poučeni o tom, co je a co není šikana, na koho se mají obrátit, mají-li na šikanu podezření třídní učitelé, výchovný poradce, metodik prevence, vedení školy, dozory.

Primární prevence ve výuce

Téma prevence šikany je zapracováno do jednotlivých předmětů (člověk a společnost, prvouka, výchova k občanství, výchova ke zdraví, tělesná výchova, výtvarná výchova). Učitelé se soustřeďují na rozvíjení pozitivních vztahů mezi žáky, pracují s pravidly třídy a dynamikou třídního kolektivu, spoluvytvářejí bezpečné prostředí školy.

Primární prevence ve školních i mimoškolních programech mimo vyučování

ZŠ provádí prevenci o přestávkách a při všech činnostech organizovaných školou (exkurze, výlety, vycházky, kroužky, školní družina). ZŠ organizuje adaptační kurzy pro žáky 6. tříd, kde se zaměřuje na budování zdravých vztahů mezi žáky ve třídách a obsahově i na prevenci negativních jevů. Žáci mají možnost využívat konzultací s VP, TU, vedení školy.

Ochranný režim

Školní řád stanoví pravidla chování ve škole, zakazuje násilí žáků vůči spolužákům a stanoví způsob potrestání.

V souladu s pracovním řádem zajistit zvýšený a kvalitní dohled pedagogů o přestávkách, před začátkem vyučování, a to hlavně v prostorách, kde k šikanování již došlo nebo, kde by k němu mohlo docházet. Poučení žáků v dané oblasti třídními učiteli a učiteli ve vhodných předmětech.

Spolupráce s rodiči

– boj školy proti šikaně zveřejnit na webových stránkách školy, informativní dopis a třídní schůzky.

Rodiče jsou průběžně seznamováni s aktivitami ZŠ na webových stránkách školy.

Spolupráce s Radou školy, v jejíž výboru jsou zastoupeni rodiče. Pravidelné schůzky s rodiči a možnost kontaktovat kohokoliv z pedagogických pracovníků ve škole po předchozí domluvě.

Úkol: Na webových stránkách školy umístit informační materiály k šikaně a kyberšikaně pro rodiče.

Školní poradenské služby:

Školní metodik prevence a výchovný poradce
– konzultační hodiny v pondělí od 13 hodin do 15 hodin
..

Spolupráce se specializovanými zařízeními:

Pedagogicko-psychologická poradna Jičín

- kontakt: Fortna 39, 506 01 Jičín, tel. 493 533 505

Obecní úřad Chomutice

- kontakt: 507 53 Chomutice 4, tel.: 493 691 725, 493 539 396, fax: 493 691 725

Městský úřad Hořice v Podkrkonoší

- kontakt: náměstí Jiřího z Poděbrad 226

Městská policie

- kontakt: náměstí Jiřího z Poděbrad 226, tel. 733/532 925

Krajský úřad Královéhradeckého kraje

- kontakt: Pivovarské náměstí 1245, 500 03 Hradec Králové, tel. 495 817 219

Obvodní oddělení Policie ČR

- kontakt: náměstí Jiřího z Poděbrad 158, 508 01 Hořice, tel., fax 974 533 701

Středisko výchovné péče Návrat

- kontakt: Brandlova 112, 500 03 Hradec Králové

Dětský diagnostický ústav

- kontakt: Říčařova 277, 503 01 Hradec Králové, tel. 495 211 809, mobil: 737 819 317

Vztahy se školami v okolí (domluva ředitelů na spolupráci při řešení šikany, kdy se jí účastní žáci z různých škol).